

Maskin Seminar sodobnih scenskih umetnosti je v šolskem letu 2009/2010 beleži svoje deveto leto obstoja. Sklop predavanj, pogovor in delavnic poteka na temo Umetniške in družbene razporeditve teles in v ospredje postavlja vprašanje o (ne)moči političnega v sodobnih scenskih umetnosti danes. Sklop predavanj v ospredje postavlja spoznanja, da je koreografija prerasla umetniško polje oziroma postavi se vprašanje o mejah umetnosti, predvsem plesa, pri čemer izhajamo iz vprašanja, kdaj ples preneha biti ples in postane golo gibanje. Na drugi strani se odpre širok horizont topik in vsebin vezanih na vsakdanje življenje, družbeno organizacijo življenja in gibanja, vprašanje vstopa koreografije v vsakdanje situacije ipd. Oziroma v zadnjem času v ospredje prodira vprašanje o novih potencialnostih umetnosti.

Vse to so vprašanja, ki si jih je v svojem delu z naslovom *Social Choreography: Ideology as Performance in Dance and Everyday Movement (Post-Contemporary Interventions)* postavil ameriški teoretik Andrew Hewitt leta 2005. Omenjeno delo je inspiriralo sklop predavanj, teoretskih in praktičnih primerov, ki v svojem delu služijo kot orodje za dojetanje pomena distribucije teles v sodobnem življenju. Dotaknili smo se součinkovanja družbenih mehanizmov kontrole življenja in določljivosti subjektivitete, raziskovali smo načine preko katerih presegamo ali zamajamo zvode, ki nas določajo. Različnim perspektivam in pristopom boste lahko prihajajočih dneh, 28. in 30. aprila prisluhnili na radioConi na frekvenci 88,8. Med drugim bomo pogledali v virtualne svetove in jih mislili skozi zvok, vzporejali bomo športne igre s scenskimi umetnostmi in se vprašali o njihovih razlikah in podobnostih, odkrivali bomo nove načine organizacije, nove oblike skupnosti in njihove ureditve, vprašali se bomo o moči mišljenja in potencialnosti zavzeti prostore in jih osvojiti z drugačnimi mehanizmi mišljenja in interpretacije, sprehodili se boste skozi praktične primere »naselitve« javnih prostorov ter prekinili realnost z premikom protokoloranih in ustaljenih vzorcev gibanja in vedenja v nove in drugačne situacije, prisluhnili bomo Stefanu Kaegiju in Petru Stamerju, ki v svojem delu namesto profesionalnih igralcev na oder postavljata naturščke. Na zadnje se bomo ustavili pri tišini, pri zarezi v plesu, ko telo ni gibanje in prav v tem negibanju odprejo vprašanja o pojmu sodobne koreografije, o pomenih in rabi momentov iz vsakdanjega življenja.

Tekst Jasmina Založnik,
šifra : mlada lepa pametna

1.

Hans Ties Lehmann, datum 26. oktober 2009 v prostorih AGRFT-ja

Hans Ties Lehmann je profesor gledaliških študij na Univerzi Johanna Wolfganga Goetheja v Frankfurtu, na katerem vodi magisterski študij dramaturgije. Je avtor številnih teoretičnih knjig, med katerimi naj omenimo le njegovo najodmevnejše delo z naslovom Postdramsko gledališče, ki je bila izdana tudi v zbirki Transformacije pri Založbi Maska. Lehmann je objavil številne članke o literarni teoriji, Brechtu, sodobnem gledališču, gledališki estetiki in filmu.

V okviru cikla dogodkov Šoking gala Šov je predaval o **Vlogi gledalca v gledališču danes**. Le-ta se je namreč skozi zgodovino zelo spreminjala in je bila vselej vezana tudi na doživljanje umetniške geste. V predavanju je profesor Lehmann predstavil razloge, teoretske poglede zgodovinskih sprememb ter skozi konkretne primere popeljal gledalca/poslušalca k predstavam, ki so predstavile te različne načine gledanja.

2.

Gazira Babeli, 2. november 2009 v Cankarjevem domu

Obisk v virtualne svetove je vsekakor vselej znova vznemirljivo, saj so zakoni v njem bistveno drugačni od realnosti v katerem živimo. Kljub temu, da je Second Life svoj veliki razpon in analize njegovih učinkov ter potencialnosti za njegovo uporabo že ponesel po celem svetu, laik kaj hitro spozna praznost prostora za vstop in zapolnitev vrzeli tudi v sodobnih umetniških praksah. Primer tovrstnega uspeha in zanimivige ter pemišljenega načina intervencije z umetniškimi akcijami prepoznamo v številnih umetnikih. Med najpomembnejše in prodorne vsekakor sodi Gazira Babeli.

Gazira Babeli od pomladi leta 2006 živi in dela kot umetnica, performerka in filmarka v Second Lifu. Septembra leta 2006 je na spletu objavila dokumente številnih »neodobrenih predstav« in tako pritegnila pozornost kritikov in umetnikov. Predvsem umetnikov. Potem je postala del skupine Second Front, mednarodne zasedbe umetnikov/performerjev, ki se posvečajo formalnim, estetskim, kulturnim in socialnim raziskovanjem virtualne realnosti. Sodelovala je pri zagonu prve avtohtone umetniške skupnosti v Second Lifu: Odyssey. Aprila

2007, potem ko je posnela film/predstavo *Gaz of The Desert*, je pripravila razstavo z naslovom [*Collateral Damage*]. Gazira Babeli je sodelovala na različnih festivalih in dogodkih izven *Second Lifa*, kot so *Peam2006* (Pescara), *DEAF07* (Rotterdam), *Fabio Paris Art Gallery* (Brescia), *iMAL* (Bruselj), *PERFORMA 07 NYC* (s *Second Front*), galerija *DAM* (Berlin). Večina del *Gazire Babeli* je trenutno arhivirana v območju *Locusolus* v *Second Lifu*.

Drugega novembra 2009 se je predstavila na okrogli mizi skupaj s Patrickom Lichtyjem, umetnikom, teoretikom, kustosom in ustanovitveni član skupine *Second Front*, ki se ukvarja s scenskimi umetnostmi. Pogovor je usmerjal in se v njem izgubljal Domenico Quaranta, v Italiji delujoči kritik in kustos na področju sodobne umetnosti. Okrogla miza v Cankarjevem domu je kljub svoji kaotičnosti razkrila vsaj dvoje in sicer: za vstop v virtualne svetove, predvsem v svet *Second life* potrebujete vsaj dobro internetno povezavo in izjemno dobro grafično kartico. Uporabniki in prebivalci tega sveta namreč zelo hitro presenetijo in zaradi prenapoljenosti prostora z različnimi akcijami in akterji, ki prevzemajo druga telesa, pademo v zaprašen svet, kjer namesto »popolne akcije, če ne celo trilerja ali čistega performansa«, lahko opazujemo le konstruktivistične podobe, katerih pomena ni možno razbrati. Kako izgubiti nadzor, kako se uloviti v lastno zanko, kljub ustvarjenemu scenariju in kako pristopiti k vlogi gledalca, akterja, moderatorja ali performerja v virtualnih svetovih, lahko spoznate ob poslušanju predavanja, kjer smo v izhodišče postavili intrigantna vprašanja, na katera boste kljub predavanju morali tudi sami vstopiti v umetniške prostore ustvarjene v *Second Lifu*.

- Kaj se zgodi s predstavo, ko je kraj računalniški zaslon, čas pa lahko še najbolje opišemo kot brezčasnost izkustva pred tem zaslonom tako v vlogi performerja kot v vlogi gledalca?
- Ko se realnost umakne v ozadje in jo zamenja simulirani scenarij, kjer fizikalni zakoni ne veljajo več in je mogoče skorajda vse?
- Ko telo samo postane programski (in kulturni) konstrukt?

3.

Dr. Lev Kreft, 7. december 2009 v Cankarjevem domu

Če se zdi, da slovenske teoretike in ustvarjalce pozabljamo, je potrebno poudariti, da so prav slovenski predavatelji in njihova izredna predavanja tista, ki pritegnejo izjemno veliko število obiskovalcev in poslušalcev. Vsekakor je res, da dela slovenskih teoretikov, kritikov in ustvarjalcev, ni mogoče spregledati in da si zaslužijo mesto tudi znotraj sklopa predavanj, ki jih prirejamo na seminarju. Eden izmed številnih uglednih teoretikov je vsekakor tudi dr. Lev Kreft.

Dr. Lev Kreft je profesor za estetiko na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Od leta 2004 je direktor Mirovnega inštituta. Objavlja dela s področja estetike v knjižni (Spopad na umetniški levici, 1989; Estetika in poslanstvo, 1994) in revialni obliki (objave v Filozofskem vestniku, Teoriji in praksi, Anthroposu, Maski, Borcu ter v znanstvenem tisku na Poljskem, Madžarskem, v Nemčiji, Grčiji, Češki, Portugalski, Turčiji, Južni Koreji, Srbiji, Bosni in Hercegovini, na Hrvaškem, in drugod). Predaval je tudi v tujini, v letu 2000 pa je bil kot raziskovalec na obisku v Centru za študij demokracije (direktor John Keane, Univerza Westminster, London).

V zadnjih letih se ukvarja tudi s filozofijo športa, objavlja tekste s tega področja v mednarodnih revijah, jo letos prvič predava kot nov izbirni predmet na Filozofski fakulteti, in je predsednik Evropske zveze za filozofijo športa.

Na predavanju z naslovom DRAMA V GLEDALIŠČU, DRAMA V ŠPORTU, v katerem kot osrednjo tezo postavi hipotezo, da je šport umetnost oziroma, da je šport kot umetnost. Seveda ne katera koli umetnost, temveč Kreft s svojo tezo cilja na scensko umetnost. Sklicujoč se na dramski moment dogajanja v gledališču in na športnih prizoriščih, Kreft poseže po klasičnih filofskih mislecih, od Aristotla naprej in poglede na primerjalni način reflektira skozi osrednje »filozofe športa«, pri katerih sledimo primerjalnim analizam obeh področij.

Duhovito, nazorno in poučno sledimo nizom karakteristik, ki povezujeta ove sferi, pa najsi gre za spektakularnost dogodka, označenost dogodka, pozicijo gledalca oz. njegovo razporeditev v klasičnem gledališču, živost uprizoritve, njena »fiktivna« stran idr.

Predavanju smo prisluhnili v mesecu decembru.

4.

Gesa Zimer, 9. februar 2009 v Cankarjevem domu

Gesa Zimer je v evropskem merilu izjemna teoretičarka in raziskovalka, katere delo in misel poznajo mnogi. V slovenskem prostoru je njeno ime mnogim neznanka, čeprav je tema, ki jo je predstavila le dan za slovenskim kulturnim praznikom takšna, da se v njej prepozna praktično vsak. Preden se prepustimo njenim tezam, jo bomo poskušali opredeliti.

Gesa Ziemer je profesorica estetike in kulturne teorije na višji šoli za oblikovanje in umetnost v Zürichu. Na univerzi HafenCity v Hamburgu je predstojnica novega programa »Kultura metropole«. Je članica svetovalnega odbora festivala Steirischer Herbst Graz in centra za scenske umetnosti PACT Zollverein Performing Arts Choreografisches Zentrum Essen. Njena dela so objavljena v številnih mednarodnih strokovnih revijah.

V Ljubljani je predstavila svoje nekajletno raziskovalno področje »sostorilstvo« oziroma povedano z angleškim terminom *complicities*. SOSTORILSTVO, SKUPNA AKCIJA V UMETNOSTI IN VSAKODNEVNEM ŽIVLJENJU je bilo naslov kratkemu, a zelo zanimivemu predavanju v katerem smo se lahko prepoznali, jih zanimali in spodbili njenih 11 tez. Te so:

1. never act alone, they are at least two by two (basic – couple)
2. do not appear in such a way but as loners (fashion ...) identity of colors is it important?
3. create an aim that produces collective use for everybody (teams not creative; they are not supposed to be c.) create their aim at the meeting
4. established temporary not steady
5. define their own low, that binds them more, than official low (trying to extend those boundaries ...)
6. trust deeply because they take a high risk (responsibility)
7. benefit from difference (not spontaneous ...)
8. finding each other instead of looking for each other (capability to be failed ...)
9. are hedonist as well as surviving
10. act against an enemy, who do not know anything about us enemy ship are examples for the power of weak

Kako jih prenesemo v naše začasne, a pogosto intenzivne načine dela, lahko spoznate in kasneje premislite s tem, da prisluhnete predavanju.

5.

Toni Cots in Marina Garces, 4. in 5. marec 2010 v Cankarjevem domu

Kaj danes pomeni kovati svoj glas sredi neprestane emisije stereotipov?

Kako zvrtni luknjo v hrupno ozadje, ki duši naše besede?

Kako zmagati v boju, ki je povezan s konstrukcijo našega sveta?

Kako se soočiti s situacijo, ki se izogne teoriji in vstopi k vprašanju s prakso?

Ali imamo dovolj moči in poguma, da prebijemo led in pričnemo razmišljati kot da bi se znali v praznem prostoru?

Kako emancipirati svojo misel, razbiti ustaljene vzorce, vsidrane konstrukte, ki nas vzpostavljajo?

To so bila vprašanja, ki sta jih kot izhodišče izpostavila Antonio/Toni Cots, španski koreograf, igravec, pedagog, pisec ter ustanovitelj šole sodobnih umetniških praks L'Animal a l'esquena v Gironi, Španija in španska filozofinja in predavateljica na različnih univerzah v Španiji Marina Garces. Marina Garces je tudi ustanoviteljica in koordinatorka raziskovalnega projekta Espai en Blanc (www.espaienblanc.net), ki skozi prakso preizkuša možnosti in potencialnost kolektivnega mišljenja.

Pogovor je kljub jasnim izhodiščem, različnim izkušnjam in diskurzivnim pristopom, pokazal, da dejanska oblika cenzure deluje, da je nevtralizacija in odtujitev vpisana v našo gensko zasnovo, da smo na bojišču krize besed, saj se le-te ne dotikajo realnega v svetu hiperkomunikacije, da so »naše« besede od nas odtujene, in se ne dotikajo naših »pravih« življenj v družbi. In potrdili spoznanje, da osvojitve novih načinov mišljenja izziv, ki zahteva veliko potrpežljivosti, analize in vztrajnosti, da bi lahko bil dosežen. Prisluhnite pogledom, mislim in intervencijam, ki so bile sprožene v začetku meseca marca, v zaprtem in zadoščljivem prostoru.

6.

Stefan Kaegij, 8. marec 2010, v Cankarjevem domu

Verjetno vsi, ki spremljajo sodobne scenske umetnosti poznajo mednarodno uveljavljenega interdisciplinarni umetnik, ki v svojem delu uprizarja žive ready-madee in premešča strokovnjake iz različnih sfer družbenega delovanja na oder – Stefana Kaegija. Kaegiju je uspelo ustvariti dela, ki bi jih lahko označili kot sivo cono med realnostjo in fikcijo. Metoda dela temelji na raziskovanju, uporabi dokumentarnega gradiva in gledaliških intervencijah, ki izzvenijo kot spektakli, poklonitvi nevidnim, pozabljenim ali spregledanim glasovom realnega sveta. Stefan Kaegij je član Rimini Protokola, umetniške skupine, ki ga ob njem sestavljata še Helgard Haug in Daniel Wetzel. Stefan je nedavno prejel evropsko nagrado za medkulturni dialog in tako svoje gostovanje po vsem svetu, subtilno izpoved »naturščkov« preneseno na gledališki oder dokazal, da je danes moč gledališča ali politična gesta skrita v načinu prezentiranja in uprizarjanja aktualnih in resničnih zgodb.

Njegova prezentacija je gledalce popeljala skozi zgodovino raznolikih projektov, ki pričajo zgodbe otrok, prebivalcev posamičnega mesta, preizprašujejo posameznikove želje in tenzije, pozicioniranje v političnem zemljevidu Evrope, ipd. Dve izmed številnih upodobitev smo si lahko ogledali tudi v Ljubljani na festivalu Mladi levi, kjer je gostoval s projektom Cargo Sofia in Mnemopark. Popeljimo se skozi opus del Stefana Kaegija in prisluhnimo njegovi zgodbi.

7.

Peter Stamer, 12. april 2010

Peter Stamer je vsekakor režiser, avtor, kurator, performer in dramaturg, mimo katerega v sodobnih umetniških praksah ni mogoče iti. Kljub različnim vlogam, ki jih prevzema, se je v aprilskem predavanju osredotočil na svoje lastno umetniško ustvarjanje. Poslušalcem je ponudil vpogled v nekatere, novejšje umetniške projekte in ponudil metodologijo s katerim pristopa k raziskovanju in koreografiranju umetniških del. Stamer pri ustvarjanju izhaja iz treh vprašanj in sicer:

- 1) kaj je PERFORMATIVNO RAZISKOVANJE? v sodobni scenski praksi – torej iz vprašanja, ki se nanaša na VEDNOST v teoriji in praksi;
- 2) kaj lahko razumemo pod KOREOGRAFSKIMI ORODJI? – vprašanje, ki se našala na METODOLOGIJO DELA);
- 3) kako zasnovati prostor kot SODOBNO OKOLJE? (vprašanje, ki opredeluje PRIZORIŠČE/A NJEGOVEGA DELA.

Pri tem je pomembno predvsem razlikovanje med vednostjo in prakso ter neupravičenim večvrednostnim statusom, ki pripada seveda teoriji. Stamer je mnenja, da je potrebno tovrstno razliko potrebno preseči in to tudi s svojim delom poskuša. Poudarek pri tem ni na končnem produktu temveč na raziskavi sami, na procesnosti dela, za katerega meni, se nikoli ne konča, saj raziskovanje materiala in spreminjanje formata predstavitve dela odpira načine, v katerih lahko materiale vselej znova podvržemo premisleku in preoblikovanju. Prisluhnimo kako.

8. Ivana Ivkovič Korak v praznino: razpoke v koreografiji, 20.april 2010 v Cankarjevem domu

Telo plesalca v predstavi smo navajeni gledati kot telo, ki je nenehno v gibanju, kot mojstrsko telo, plodno v svojem gibanju, kot neprekinjen kinetični spektakel. Toda če ustavimo to gibajoče se telo in naredimo korak naprej k ideji plesa kot dejanja, ki vključuje tudi obdobja brez gibanja, razpoke ali »negativne prostore« plesa, se odpremo možnosti za strukturno uporabo praznine in miru v sodobni koreografiji. Korakanje in hojenje, mir in tišina, skakanje in padanje – to so nekateri izmed pojmov, ki jih bom uporabljala za opis del Leje Jurišić, Selme Banich in Željke Sančanin v navezavi na kanonska avtorja Trish Brown in Steva Paxtona.

Ivana Ivković študira dramaturgijo na Oddelku za dramaturgijo na Akademiji za gledališke umetnosti v Zagrebu. Je glavna urednica Frakcije - časopisa za uprizoritvene umetnosti, sodeluje pa tudi s številnimi drugimi publikacijami in s Centrom za dramsko umetnost. Bila je glavna koordinatorka projekta Zagreb – Kulturni kapital Evrope 3000, ki ga je skupaj organiziralo osem zagrebških neodvisnih kulturnih organizacij s področja scenskih umetnosti, novih medijev, vizualnih umetnosti, arhitekture in teorije.